

HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2023

1. SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ JA RISKIENHALLINNASTA

Hyvinvointilautakunta hyväksyi tammikuun 2023 kokouksessaan (30.1.2023 § 5) valtuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ohjeiden mukaisesti sisäisen valvonnan valvontasuunnitelman vuodelle 2023. Valvontasuunnitelman toteutumisesta on raportoitu hyvinvointilautakunnalle 4.9.2023 (§ 48) ja 5.2.2024 (§ 6). Valvonnassa ei ilmennyt epäkohtia. Toimialajohtaja on toteuttanut säännöllistä sisäistä tarkkailua toimeenpanosuunnitelman mukaisesti. Tässä ei myöskään ilmennyt epäkohtia.

Riskien hallinnassa on tehty työyksikkökohtaisia riskianalyyseja, mutta niiden raportointi on ollut osin vaillaista. Analyysien pohjalta varaudutaan riskien ennakointiin ja hallitsemiseen. Riskianalyysin seuranta toteutetaan vuosittain. Vastuu riskien hallinnasta on jokaisen tulosalueen vastuhenkilöllä ja tulosyksikön johtajalla, kokonaisvastuu on toimialajohtajalla.

1.1. Toimintaympäristö ja toiminnan organisointi

Lainsäädännön muutoksia seurataan aktiivisesti koko toimialalla. Lain muutosten edellyttämät toiminnan muutokset huomioidaan hyvissä ajoin ennen lain varsinaista voimaantuloa, muutoin toiminnalle asetetuista tavoitteista jäädään jossain määrin tai merkittävästi. Riskin todennäköisyys on erittäin pieni. Toiminnasta vastaavat seuraavat jatkuvasti lainsäädäntönsä kehittymistä ja valmistelevat tulevia muutoksia hyvissä ajoin.

Viimeisimmät lakitason muutokset hyvinvointipalvelujen toimialalla ovat kohdentuneet nuorisolakiin. Marraskuussa 2022 nuorisolakiin (955/2022) lisättiin uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallin mukaisesta nuorten harrastustoiminnasta sekä tähän toimintaan myönnettävästä valtionavustuksesta. Kyseiset muutokset astuivat voimaan 1.1.2023. Opetushallitus puolestaan antoi vuoden 2022 aikana useita määräyksiä sekä esi- ja perusopetuksesta että perusopetukseen valmistavasta opetuksesta. Nämä määräykset ja niiden mukaan tehtävät muutokset tulivat pääsääntöisesti voimaan 1.8.2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tiedotti 19.1.2023 B1-kielen (Puumalassa ruotsin kieli) vuosiviikkotuntimäärän lisäämisestä kaikille yhteisen opetuksen osalta yhdellä vuosiviikkotunnilla. Lisäämisen myötä oppiaineen opetuksen vähimmäismäärä nousee kuudesta seitsemään vuosiviikkotuntiin. Jatkossa B1-kieltä opetetaan kaksi vuosiviikkotuntia luokilla 1–6, kaksi vuosiviikkotuntia 7. luokalla ja kolme luokilla 8–9. Opetuksen järjestäjät voivat kohdentaa 8.–9. -luokkien vuosiviikkotunnit paikallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla omassa tunti- jaossaan. Puumalan hyvinvointilautakunta käsitteli tuntijakomuutoksen helmikuun 2024 (5.2.2024 § 12) kokouksessaan.

Varhaiskasvatusta koskeva lakimuutos puolestaan astui voimaan 1.6.2023: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986), ns. tasa-arvolaki, toi varhaiskasvatukseen veloitteen toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laatimisesta. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) puolestaan velvoittaa laatimaan toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman varhaiskasvatukseen. Hyvinvointilautakunta hyväksyi Puumalan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman syyskuun 2023 kokouksessaan (4.9.2023 § 46).

Kunnan sääntöjen ja ohjeiden noudattamatta jättäminen aiheuttaa sen, että toiminnalle asetetut tavoitteet jäävät jossain määrin saavuttamatta. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien sääntöjen ja ohjeiden noudattamista valvoo toimialajohtaja. Niitä päivitetään aina tarvittaessa resurssien mahdollistamissa rajoissa.

Erialaisten ostopalvelusopimusten toteutumattomuus voi aikaansaada sen, että toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta jäädyään merkittävästi. Riskin todennäköisyys on kohtalainen. Toiminnasta vastaavan tulee seurata tehtyjen ostopalvelusopimusten noudattamista säännöllisesti ja keskustella palvelun tuottajan kanssa epäkohdista.

Oppilashuollon palvelut tuottaa Etelä-Savon hyvinvointialue, Eloisa. Palvelujen tuottamisen häiriöissä toiminnalle asetetuista tavoitteista jäädyään merkittävästi. Riskin todennäköisyys on suuri. Vuoden 2023 aikana oli erityisiä haasteita riittävien koulupsykologipalveluiden saamisessa. Puumalan yhtenäiskoululle ei ole nimetty koulupsykologia. Eloisa kuitenkin myönsi maksusitoumuksia, joilla pystyttiin ostamaan yksittäisille oppilaille psykologisia testejä. Kaikki muut koulupsykologin tehtävänkuvaan kuuluvat asiat (esim. yhteisölliseen opiskeluhoultotyöhön osallistuminen) jäivät toteutumatta. Haasteita oli myös kouluterveydenhoitajapalveluissa erityisesti henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi. Lisäksi tiedottaminen Eloisan suunnalta Puumalaan oli paikoin heikkoa kouluterveydenhuollon osalta.

Kokonaisuudessaan hyvinvointipalvelujen organisaatio on pitkäaikaisen kehitystyön johdosta selkeä ja tarkoituksenmukainen.

1.2. Suunnittelu- ja seurantajärjestelmä

Tavoitteet asetetaan vuosittain talousarviossa ja taloussuunnitelmassa. Tavoitteet johdetaan kuntastrategiasta ja osin myös sen pohjalta tehdystä hyvinvointipalvelujen toimeenpano-ohjelmasta. Jos toimintaa ei kehitetä, toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni.

Hyvinvointilautakunta hyväksyy talousarvion käyttösunnitelman vuosittain. Toimialajohtaja seuraa koko toimialan talousarvion toteutumista ja vastuuhenkilöt oman tulosalueen osalta. Toimialajohtaja raportoi hyvinvointilautakunnalle talouden tilanteesta kokouksittain, noin kuusi kertaa vuodessa. Talouden ja toiminnan toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle puolivuosisiraportin muodossa ja tilinpäätöksen yhteydessä. Yllättävät tilanteet voivat aiheuttaa sen, että omalle toiminnalle asetettu tavoite ei välttämättä toteudu täysin. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavalla on vastuu siitä, että yllättävissäkin tilanteissa toiminta järjestetään niin, että tavoitteet toteutuvat.

Vuonna 2023 haasteita toiminnan toteuttamisessa toi Venäjän Ukrainaan aloittama hyökkäyssota (mm. valmius- ja varautumissuunnitelmien laajat, ajallisia resursseja vaatineet päivitykset). Lisäksi henkilöstön pitkät poissaolot erityisesti perusopetuksen toimialalla toivat omat haasteensa toiminnan järjestämiseen.

1.3. Päätöksenteko

Päätöspöytäkirjat laaditaan, tarkastetaan ja pidetään nähtävänä hallintosäännön määräysten mukaisesti. Päätöksiä tehtäessä vaikutusten ennakoarviointi jää usein vähäiselle huomiolle. Riskinä ovat päätöksen ennalta arvaamattomat ja epäedulliset vaikutukset eri tahoille, tällöin toiminnalle asetettu tavoite jää jossain määrin tavoitteesta. Riskin todennäköisyys on pieni. Vuonna 2023 valmistui koko kunnan eri toimialoja koskeva ennakkovaikutusten arviointimalli, jonka valtuusto hyväksyi syyskuun kokouksessaan (18.9.2023 § 35).

1.4. Henkilöstö

Henkilöstöhallinto toteutetaan hallintosäännön sekä talousarviossa olevien ja kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Hyvinvointipalvelujen johtoryhmän kokouksia pidetään 6–8 kertaa vuodessa ja

vastuualue-/työpaikkakokouksia jokaisella vastuualueella/yksikössä tarpeen mukaan. Toiminta- ja työketjut ovat varmistettu niin, että toimialajohtajalle ja vastuuhenkilöille on määrätty sijaiset.

Hyvinvointipalveluihin on saatu pääsääntöisesti ammattitaitoista henkilöstöä, mutta on kohtalainen riski, että kelpoista henkilöstöä ei saa rekrytoitua. Etenkin määräaikaisiin työ- ja virkasuhteisiin on haasteellista saada kelpoisuuden omaavaa henkilöä. Ammattitaitoisen henkilöstön puute aiheuttaa sen, että kunnan kannalta olennainen tavoite jää osin saavuttamatta. Tällöin kuntalaiset eivät saa tarvitsemiaan palveluja tai palvelujen taso laskee. Toiminnan pitkän tähtäimen suunnittelu ja ennakointi pienentää epävarmuutta. Vakituisten henkilöstön rekrytointi useiden määräaikaissuoksien sijaan tuo varmuutta.

Henkilöstön kouluttautumishalun hiipuminen voi aiheuttaa sen, että kunnan kannalta olennainen tavoite jää osin saavuttamatta, ja että ei pysytä valtakunnallisen kehityksen mukana. Riski on pieni. Toiminnasta vastaava huolehtii siitä, että henkilöstöä kannustetaan kouluttautumaan ja henkilöstön kouluttautuessa heidän sijaisjärjestelynsä toimivat. Henkilöstön kouluttautumistavoitteet täyttyivät hyvin vuonna 2023.

Äkillisissä tilanteissa sijaisen saaminen voi olla vaikeaa. Myös sijaisen perehdyttäminen jää olemattomaksi tai hyvin vähäiseksi ja toiminnalle asetetuista tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riski on kohtalainen. Toiminnasta vastaavan on huolehdittava sijaisjärjestelyistä ja riittävästä perehdyttämisestä. Jos käytössä on yksi ja sama sijainen, on hänen perehdyttäminen huomattavasti helpompaa ja riskit vähenevät. Erityisesti koulun puolella oli haasteita riittävässä perehdyttämisessä vuonna 2023. Tähän vaikutti osaltaan sijaisjärjestelyjen suuri samanaikainen määrä.

Kun henkilöstö vähenee ja ikääntyy, jaksaminen on riskitekijä. Henkilöstö joutuu vastaamaan suuremmasta työkokonaisuudesta ja tekemään enemmän töitä. Tällöin toiminnalle asetetuista tärkeistä tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on suuri. Toiminnasta vastaavien on yhdessä työsuojelun organisaation ja työterveyshuollon kanssa huolehdittava henkilöstön työhyvinvoinnista ja jaksamisesta. Vuonna 2023 toteutetut työpaikkaselvitykset osoittivat työtyytyväisyyden hyväksi hyvinvointipalvelujen toimialalla.

Koko toimialalla on riski siinä, että vain yksi tai kaksi työntekijä hallitsee tietyn työtehtävän. Jos he ovat työvapaalla, tehtävien hoito kärsii. Riskin todennäköisyys on suuri. Toimialajohtajan ja toiminnasta vastaavien on huolehdittava siitä, että henkilöstön osaamispohjaa laajennetaan niin, että useampi henkilö hallitsee samat työtehtävät. Lisäksi minimimiehityksellä toimittaessa yhdenkin henkilön yllättävä tai pitkäaikainen poissaolo vaikuttaa toimintojen toteutumiseen. Tällöin toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on kohtalainen. Tämä on tullut vahvasti esille sekä vuonna 2022 että vuonna 2023. Vain yksi tai kaksi työntekijää hallitsee esimerkiksi olennaisia ohjelmistoja, joten osaamisperustan vahvistamista lähdettiin laajentamaan loppuvuodesta 2022. Asian parantaminen jatkui myös vuonna 2023.

Suurimpia työturvallisuusriskejä ovat sisäilmaongelmat. Jos sisäilma on huono, toiminnalle asetetuista tärkeistä tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaava, tekninen toimiala ja työsuojeluorganisaatio huolehtivat siitä, että sisäilmaongelmia ei ole tai ongelmat poistetaan heti, kun ne ilmenevät.

1.5. Tietojärjestelmät

Tietoturvallisuus perustuu kunnan yhteiseen tietoturvamennettelyyn ja ohjeistukseen sekä vastuuntuntoiseen työskentelytapaan arkaluontoisten asioiden käsittelyssä. Henkilöstön tulee suorittaa vuosittain tietoturvallisuusasioihin perustuva testi.

Sekä työntekijöiden että asiakkaiden tietoja on erittäin paljon erilaisissa ohjelmistoissa. Mikäli ohjelmisto ei toimi, asioiden hoito vaikeutuu ja joissakin tapauksissa voi loppua kokonaan. Riskin todennäköisyys on pieni. Riskiä hallitaan osaltaan hoitamalla päivitykset sekä ohjeistamalla käyttäjät.

Sähköpostin toimintaongelmat aiheuttavat tiedonkulun ongelmia. Kunnan tiedonhallintajärjestelmän ongelmat hidastavat päätöksentekoa. Tällöin palvelujen tuottaminen myös hidastuu. Riski on pieni.

Atk-tuen poissa ollessa avun saaminen on hyvin vähäistä ja asioiden hoito vaikeutuu. Riskin todennäköisyys on pieni. Haasteita ilmeni kuitenkin kesällä 2023, jolloin keskeisillä tukea antavilla henkilöillä oli päällekkäisyyttä loma-ajoissa.

1.6. Hankinnat

Hankinnat tehdään pääsääntöisesti kilpailuttamisen perusteella. Näin saadaan toiminnot järjestettyä todennäköisimmin kustannustehokkaasti. Hankintojen suunnitelmallisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Toiminnasta vastaavien on huomioitava kaluston tärkeys ja kunnossapidon merkitys toimintojen toteutumiseen sekä käyttäjäturvallisuus. Riskinä ovat kaluston yllättävät korjauskustannukset tai uuden kaluston hankinta. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on tehtävä hankinnat suunnitelmallisesti ja ennakoitava kaluston kunto.

1.7. Sopimukset ja projektit

Erilaiset hyvinvointipalvelujen toimialalla tehdyt ostopalvelu- ja yhteistoimintasopimukset ovat toimineet pääsääntöisesti hyvin. Sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja seurataan jatkuvasti. Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtyjen sopimusten osalta riskinä on sopimuksen yllättävä purkautuminen tai toimijan resurssipula, jotka aiheuttavat sen, että toiminnalle asetetut tavoitteet voivat jäädä jossain määrin tavoitteista. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on suunnittelussa huomioitava tämä riski.

Projekteja/hankkeita on eri vastuualueilla kiitettävästi ja niihin haetaan aktiivisesti rahoituksia. Niiden avulla kehitetään toimintaa ja niiden vastuut on määritelty projekteja/hankkeita käynnistettäessä. Hanke- ja erityisrahoitusten haku voi jäädä epähuomiossa tekemättä, koska hakeminen on pääsääntöisesti yhden henkilön vastuulla. Tällöin toiminnalle asetetut tavoitteet jäävät jossain määrin tavoitteesta. Riskin todennäköisyys on pieni. Hanke- ja erityisrahoitusten hakuajankoja on seurattava intensiivisesti. Monivuotisten hankkeiden rahoituksen päätyminen kesken suunnitellun hankekauden voi keskeyttää hankkeen. Tällöin toiminnalle asetetusta tärkeästä tavoitteesta voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on varauduttava tähän. Hankkeisiin myös resursoitava aikaa, sillä hankehakemusten tekeminen, hankkeen organisointi ja raportointi ovat tavanomaisesti työläitä.

1.8. Omaisuus

Kunnan tekninen toimiala vastaa kunnan kiinteistöistä. Koneiden ja laitteiden on oltava asianmukaisia ja turvallisia. Riskinä on henkilöstön ja/tai asiakkaiden loukkaantuminen. Riskin todennäköisyys on pieni. Toiminnasta vastaavien on huolehdittava koneiden ja laitteiden kunnosta ja turvallisuudesta sekä opastettava käyttäjiä.

1.9. Talous- ja henkilöstöhallinnon prosessit

Ostolaskujen hyväksymisen sujumattomuus voi aiheuttaa rahallisen riskin viivästyskorkojen muodossa. Riskin suuruus ja todennäköisyys on pieni. Toimialajohtajan on varmistettava laskujen hyväksyjien varahenkilöjärjestelmän toimivuus.

1.10. Tiedonkulku

Tiedonkulku henkilöstölle hoidetaan suusanallisesti, sähköpostitse, sähköisillä kanavilla, kirjeitse, hyvinvointipalvelujen johtoryhmän kokouksissa, työpaikkakokouksissa ja työpisteiden ilmoitustauluilla. Tiedottamiseen on jatkuvasti kiinnitettävä huomiota ja sitä on kehitettävä. Tiedottamisessa tulee olla yhdenmukainen linja. Riskinä on tiedottamisen epäonnistuminen, joka voi vaikuttaa myös palvelutuotantoon. Riskin todennäköisyys on pieni.

Asianmukainen ja oikea-aikainen tiedottaminen palvelujen käyttäjille on olennainen osa palvelutuotantoa. Tiedottamisessa tulee olla yhtenäinen linja. Tiedotettaessa tulee huomioida tiedottamisväylät, joita asiakkaat käyttävät. Tämä edellyttää henkilöstön osaamista ja tiedottamiseen sopivaa välineistöä. Riskinä on tiedottamisen epäonnistuminen. Tällöin toiminnalle asetetut tavoitteet voivat jäädä jossain määrin saavuttamatta. Riskinä on myös henkilöstön osaamisen ja välineistön puute. Riskien todennäköisyys on pieni. Kunnan tulee hankkia henkilöstölle tiedottamiskoulutusta ja asianmukaista välineistöä.

Tiedon kulku ja tiedottaminen sekä organisaation sisällä että ulkopuolelle on yhden tai parin henkilön varassa. Jos tieto ei kulje, toiminnalle asetetuista tärkeistä tavoitteista voidaan jäädä merkittävästi. Riskin todennäköisyys on pieni. Tiedottamisesta vastaaville on oltava varahenkilöjärjestelmä.

2. KÄRKITAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN TOTEUMA HYVINVOINTIPALVELUISSA

Kuntastrategian tavoite	Tavoitetta toteuttava toimenpide vuodelle 2023	Toteuma
PAINOPISTE: LAPSIPERHEET		
Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallin toimeenpano, jalkauttaminen ja vaikutusarviointien toteuttaminen	Toimintasuunnitelman (visio, tavoitteet, tavoitteille toimenpiteet ja toimenpiteille mittarit) laadinta, hyväksyttäminen (Unicef) ja käyttöönotto.	Toteutunut osin. Toimintasuunnitelma ja tarvittavat lomakkeet on laadittu ja hyväksytetty valtuustolla. Vaikutusarviointeja ei ole vielä tehty.
Lapsen oikeuksien toteuttaminen kaikkien lasten kohdalla, etenkin haavoittuvassa ja syrjäytymisuhan alla olevilla	<p>Ennakkovaikutusten arviointimallin (sisään rakennettuna lapsivaikutusten arviointi) luominen ja käyttöönotto.</p> <p>Viranhaltijoiden kouluttaminen ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöön.</p> <p>Luottamushenkilöiden perehdyttämisen vaikutusarvioiden tekemiseen.</p> <p>Nuorten vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen.</p>	<p>Toteutunut.</p> <p>Toteutunut osin. Osa henkilöstöstä on perehdytetty, osa ei.</p> <p>Toteutunut osin. Malli on esitelty päätöksenteon yhteydessä ja valtuustoseminaarissa, mutta syvällisempi perehdyttäminen ei ole toteutunut.</p> <p>Ei ole toteutunut.</p>
Yrittäjyyskasvatuksesta tehdään entistä näkyvämpää ja monipuolisempaa koko perusopetuksessa	Yrittäjyyskasvatuspolun rakentaminen osaksi koko koulun oppimispolkuja, yrittäjyyskurssin sisällön kehittäminen ja toteuttaminen sekä yrittäjyysvierailut.	Toteutunut osin. Yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelmaa on laadittu ja yrittäjyyskurssin sisältöä kehitetty.
Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen etsivän nuorisotyön avulla	Koulunuorisotyön mallin kehittäminen ja jalkauttaminen käytäntöön sekä jatkumon rakentaminen toiselle asteelle.	Valmistelussa
Toiselle asteelle siirtyvää nuorta ja hänen perhettään tuetaan	Yhteydenpitokäytänteiden kehittäminen ja yhteydenpidon tehostaminen toiselle asteelle siirtyviin nuoriin.	Valmistelussa
PAINOPISTE: HYVINVOINTI		
Onnellinen ja toimintakykyinen kuntalainen	Sisäilman laadun seurantajärjestelmän toteuttaminen yhtenäiskoululle ja päiväkodille.	Kartoitettu erilaisia sisäilman seurantajärjestelmäratkaisuja, mutta niitä ei toteutettu ratkaisujen kalteuden ja tarpeen vähäisyyden vuoksi.

	<p>Yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueen perheteimin ja neuvolan kanssa.</p> <p>Elämyksellisen, luonnonläheisen ja turvallisen opinpolun kehittäminen, painopisteinä positiivinen pedagogiikka ja hyvinvointi sekä Saimaa Geopark ja luontoliikunta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurikasvatussuunnitelman sulauttaminen koko koulun oppimispolkuun, oppimispolun toteuttaminen ja pilottivuosi lv 2022-2023. • Uusien oppilaiden saaminen 7. luokalle syksyllä 2023. • Koulun kerhotoiminnan laatu-kriteerien päivitys. • Kiusaamisen vastaisen suunnitelman sekä järjestyssääntöjen päivittäminen. <p>Perusopetuksen järjestäjän laadunhallinta- ja itsearviointikäytänteiden päivittäminen.</p> <p>Varhaiskasvatuksen ja yhtenäiskoulun ruokakasvatuksen kehittäminen yhteistyössä ruokapalvelujen (JSP) kanssa.</p> <p>Ikääntyneiden kuntalaisten liikunta-palvelutason ylläpitäminen.</p>	<p>Päiväkodin johtaja ja erityisopettaja ovat olleet mukana sekä Eloisan että Lasten ja nuorten Etelä-Savo -hankkeen tilaisuuksissa, joissa on kehitetty ja jaettu tietoa alueen palveluista perheille. Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja on ollut mukana Eloisan yhteistyöryhmissä (mm. perhepalvelut, Lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä ja kohtaamispaikkatoiminta)</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on tehty säännöllisesti retkiä lähiluontoon sekä Saimaan rannalle kaikenikäisten lasten kanssa. Lisäksi on toteutettu kaksi Geopark-retkeä (Pikku-Elsan metsätarinapolku ja Syrjäsalmen kalliomaalaukset), pilkkiretki, mustikankeruuretki, Metsämörri-toimintaa ja linnunpönttöjen teko-talkoot.</p> <p>Positiivista pedagogiikkaa, kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja luontoliikuntaa sekä tutustumista GeoPark-kohteisiin on toteutettu yhtenäiskoulussa.</p> <p>Uusia oppilaita ei olla saatu 7. luokalle, kerhotoiminnan laatu-kriteereitä ei olla päivitetty.</p> <p>Koulun järjestyssäännöt on päivitetty, kiusaamisen vastaisen suunnitelman tekeminen on aloitettu.</p> <p>Ei toteutunut.</p> <p>Yhteistyöpalaverit on pidetty 7.3. ja 7.9., mukana päiväkodinjohtaja, rehtori, ruokapalvelupäällikkö, JSP:n johtoa ja Eloisan ravitsemusterapeutti.</p> <p>Palvelutaso ylläpidetty</p>
--	---	--

	<p>Työikäisten liikuntatoimintaan panostaminen Etsivä liikuntatyö Puumalassa -hankkeessa.</p> <p>Liikuntaneuvonnan vahvistaminen osana hyvinvointialueen elintapaohjausta, huomioiden myös nuoret.</p> <p>Liikuntapaikkasuunnitelman päivittäminen.</p> <p>Kulttuurihistoriallinen kävelyreitti kirkonkylään.</p>	<p>Toteutettu</p> <p>Liikuntaneuvonnan yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa on kehitetty.</p> <p>Valmisteilla</p> <p>Puumalan kulttuurihistoriallinen kyläkävely -kirjanen toteutettu</p>
Vahvistetaan kuntalaisten ja monipaikkaisten ihmisten osallistumismahdollisuuksia kunnan kehittämiseen	<p>Lastenkokouksien mallin kehittäminen.</p> <p>Säännöllisen päiväkotijärjestelmän ja kouluruokailuarvioinnin kehittäminen ja käyttöönotto.</p> <p>Liikuntapalvelujen palautejärjestelmän ja kuntalaisten osallisuuden kehittäminen.</p> <p>Lasten (alle 13 v) osallisuuden vahvistamisen mallin kehittäminen.</p> <p>Kansalaisopiston osallisuusillan järjestäminen ja palautejärjestelmän uudistaminen.</p> <p>Kulttuuriosallisuuden vahvistaminen (HYTE-kerroin) kulttuurikaveritoiminnan tmv. myötä.</p>	<p>Päiväkodin lapset ovat harjoitelleet päivittäin omien valintojen tekemistä ja esim. mielipiteen ilmaisemista hymynaamoilla. Lastenkokouksien mallia ei ole kehitetty.</p> <p>JSP on toteuttanut Ateriaraati-kyselyn päiväkodin lapsille ja aikuisille viikolla 39.</p> <p>Käytännöt palautteen keräämiseen ja kuntalaisten osallisuuteen vaikiintuneet.</p> <p>Toteutettu nuorisovaltuuston kanssa.</p> <p>Osallisuusilta järjestetty, palautejärjestelmän uudistaminen on vielä kesken.</p> <p>Oma poppoo -kulttuurikyydit ovat toteutuneet, kulttuurikaveritoiminta ei vielä.</p>
Kansalaisopiston kurssitarjonnan uudistaminen ja monipuolistaminen	<p>Yhteistyön lisääminen Etelä-Savon kansalaisopistojen kanssa ⇒ etäkursseiden järjestäminen (saavutettavuuden lisääminen).</p> <p>Kansalaisopiston kurssitarjonnan laajentaminen vahvemmin eri aloille.</p>	<p>Yhteistyö lisääntynyt paljon</p> <p>Toteutunut</p>

3. TALOUSARVION TOTEUMA

3.1 HYVINVOINTIPALVELUJEN TOIMIALA YHTEENSÄ

HYVINVOINTI- JA KULTTUURIOHTAJA	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	166 895	141 080	141 080	219 561	156	52 666
Toimintamenot	-3 743 648	-3 728 636	-3 773 636	-3 719 931	99	23 716
TOIMINTAKATE	-3 576 753	-3 587 556	-3 632 556	-3 500 371		
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	<i>-1 698</i>	<i>-1 733</i>	<i>-1 755</i>	<i>-1 659</i>		
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	149 643	141 080	141 080	193 053	137	43 411
Toimintamenot	-2 919 767	-3 140 961	-3 185 961	-3 092 918	97	-173 151
TOIMINTAKATE	-2 770 125	-2 999 881	-3 044 881	-2 899 865	95	-129 740

Toiminnan ja talouden toteuma:

Hyvinvointipalvelujen toimialan toteuma oli 95 % talousarvioon suunnitellusta. Alitus oli euromääräisesti 145 016 (ulk.) muutettuun talousarvioon nähden. Toimintatuloissa (ulk.) oli ylitystä talousarvioon 51 973 €. Tuloja ovat lisänneet esimerkiksi liikuntapalveluille kohdentuvat vuokratuotot ja valtiolta saadut hankeavustukset. Suurimmat alitukset talousarvioon tehtiin hyvinvointilautakunnassa (toteuma 70,8 % ja alitus talousarvioon 39 641 €) sekä nuoriso- ja liikuntapalveluissa (toteuma 72,2 % ja alitus talousarvioon 52 870 €). Vuoden 2022 tilinpäätökseen verrattuna vuoden 2023 toimintakate oli 4,5 % suurempi (129 740 €).

3.2 HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma:

Hyvinvointilautakunta hallinnoi opetus-, varhaiskasvatus-, nuoriso-, liikunta-, aikuiskoulutus- sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluja, koordinoi näiden toimintaa ja ohjaa niitä. Hyvinvointilautakunnan vastualueella on myös vanhus- ja vammaisneuvosto. Hyvinvointilautakunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia.

HYVINVOINTI- JA KULTTUURIOHTAJA	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
Hyvinvointilautakunnan kokouksia	7	6	6	6		
Käsitellyjä asioita	75	60	60	69		
Vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksia	5	5	5	5		
Käsitellyjä asioita	39	40	40	44		
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	161	0	0	0	71	6
Toimintamenot	-114 623	-140 919	-140 919	-101 277	0	-161
TOIMINTAKATE	-114 462	-140 919	-140 919	-101 277	72	13 346
Toimintakate euroa/asukas	-54	-68	-68	-48	71	6
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	161	0	0	0	0	0
Toimintamenot	-110 030	-135 960	-135 960	-96 319	71	13 711
TOIMINTAKATE	-109 869	-135 960	-135 960	-96 319	71	13 549

Toiminnan ja talouden toteuma:

Hyvinvointilautakunta kokoontui 6 kertaa ja käsitteli 69 asiaa. Keskeisimmät asiat olivat:

- vuoden 2023 talousarvion käyttösunnitelma, toimintakertomus vuodelta 2022 ja vuoden 2024 talousarvio,
- sisäisen valvonnan raportti vuodelta 2022, suunnitelma vuodelle 2023 ja raportti 1/2023,
- vauvalahjakortin uudistetut periaatteet,
- Puumalan kansalaisopiston opetusjärjestelymuutokset lukuvuodesta 2023–2024 alkaen,
- Puumalan kansalaisopiston kurssi- ja lukukausimaksujen tarkistus 1.8.2023 alkaen,
- Puumalan kunnan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2022–2025,
- Puumalan kunnan siivouspalvelusetelin sääntökirja,
- Liikuntapalveluiden palautekyselyn (2023) tulokset,
- MLL:n lastenhoitopalvelutoiminnan käynnistäminen Puumalassa,
- Unicefin Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin toimintasuunnitelma vuosille 2023–2025,
- Puumalan työikäisten liikunta-aktiivisuusselvitys 2022,
- Puumalan yhtenäiskoulun järjestyssäännöt,
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset,
- Puumalan päiväkodin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma,
- Puumalan kunnan ennakkovaikutusten arvioinnin toimintamalli,
- Seurana Oy:n valtakunnallinen vanhuseurapalvelu,
- Puumalan kunnan laaja hyvinvointikertomus: Hyvinvointiraportti 2017–2021 ja -suunnitelma 2023–2026,
- Move! -mittausten kuntakohtaiset tulokset,
- Kouluterveyskyselyn 2023 kuntakohtaiset tulokset sekä
- Puumala-rahaston jaettava tuotto vuonna 2023.

Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui 5 kertaa ja käsitteli 44 asiaa. Keskeisimmät asiat olivat:

- Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2023,
- Puumalan kunnan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2022–2025,
- Vanhus- ja vammaisneuvoston toimintasuunnitelman toteutuminen vuonna 2022,
- Senioritupa-toiminnan organisointi vuonna 2023,
- Puumalan kunnan siivouspalveluseteli,
- Luentotapahtuman järjestäminen syksyllä 2023,
- Vanhustenviikko 2023,
- Vanhus- ja vammaisneuvoston aloite: Puumalan kunnan kirkkoveneen korjaus ja asianmukainen säilyttäminen,
- Seurana Oy:n valtakunnallisen vanhuseurapalvelun toimintaan tutustuminen,
- Huoli hyvinvointialue Eloisan palveluista sekä
- Senioritupa-toiminta vuonna 2024.

Hyvinvointilautakunnan talousarvion toteuma oli noin 71 % (alitusta 39 641 €). Alitusta oli eniten avustuksissa ja henkilöstökuluissa. Kotitalouksille myönnettävistä avustuksista toteutui 53 %. Talousarvioon oli varattu määrärahat siivouspalvelusetelin käyttöönottoon, mutta se ei toteutunut vuonna 2023. Henkilöstökuluista toteutui noin 85 %. Alitus johtuu siitä, että syyskuun 2023 puolivälistä lähtien hyvinvointi- ja kulttuurijohtajan palkasta osa kirjautui perusopetuksen hallintokuluihin kansalaisopiston ja hyvinvointilautakunnan henkilöstökulujen ohella.

Vuoden 2022 tilinpäätökseen verrattuna vuoden 2023 toteutunut toimintakate (96 319 €) oli noin 12 % pienempi (13 549 €).

3.3 OPETUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Opetuspalvelut tarjoavat esiopetusta, perusopetusta, aamu- ja iltapäivätoimintaa, kerhotoimintaa sekä osaa taiteen perusopetusta. Oppilaalle turvataan koko yleissivistävän koulutuksen ajan oppimisympäristö, joka tukee häntä perustietojen ja -taitojen sekä tiedon hankinnan ja soveltamisen oppimisessa. Oppilasta tuetaan hyvän opiskelumotivaation ja yhteistyötaitojen saavuttamisessa. Yleissivistävän koulutuksen aikana oppilas kasvaa ihmisenä ja oppii kunnioittamaan ympäristöä.

PERUSKOULUN REHTORI	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
Oman perusopetuksen toimintakate €/oppilas	19 510	19 825	19 825	21 236		
Esiopetuksen toimintakate, €/oppilas	10 285	10 461	10 461	11 959		
0-9 -luokan oppilaat	96	88	88	86		
Peruskoulun päättäneet saavat jatko- opintopaikan, % oppilaista	100	100	100	100		
Vakinainen henkilöstö osallistuu täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä	100	100	100	100		
Oppilashuollon ammattihenkilöiden läsnäolon toteutuminen, % sovitusta	*	100	100	75		
Oppimisen tukea tarvitsevat oppilaat saavat tarvitsemansa tasoisen tuen, % tuen oppilaista	100	100	100	100		
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	45 445	29 000	29 000	60 649	209	15 204
Toimintamenot	-2 040 042	-1 986 907	-1 986 907	-1 991 744	100	48 299
TOIMINTAKATE	-1 994 598	-1 957 907	-1 957 907	-1 931 095	99	63 503
Toimintakate euroa/asukas	-947	-946	-946	-915	97	31
0						
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	45 445	29 000	29 000	60 649	209	15 204
Toimintamenot	-1 610 935	-1 707 441	-1 707 441	-1 696 992	99	-86 057
TOIMINTAKATE	-1 565 491	-1 678 441	-1 678 441	-1 636 344	97	-70 853

*Koulupsykologia ei ollut keväällä 2022, kuraattorilla useamman viikon poissaoloja keväällä 2022

Toiminnan ja talouden toteuma:

Koulun kevätlukukautta 2023 luonnehti osin ajatus tavanomaiseen arkeen palaamisesta, sillä koronarajoitukset jätettiin edellisen vuoden keväälle. Lisäksi rehtorijärjestelyissä palattiin tuttuihin kuvioihin. Koulun rehtorin pitkä virkavapaus päättyi siten, että hän aloitti täysiaikaisen työn hihtoloman 2023 jälkeen.

Perusopetuksen kevätlukukauden 2023 teemoiksi oli kuntastrategian ja sen hyvinvointipalvelujen toimeenpano-ohjelman kärkitavoitteiden mukaisesti valittu hyvinvointi sekä luonto. Syyslukukaudella 2023 teemana oli tunne- ja vuorovaikutustaidot, joiden kehittäminen on merkityksellistä sekä henkilöstön että oppilaiden osalta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen olennaisuutta tukee myös Opetushallituksen määräys sisällyttää

tunnetaitokasvatus osaksi alaluokkien opetussuunnitelmaa. Edellä mainittuja teemoja huomioitiin päivän-avauksissa ja eri aineiden opetuksessa opetukseen luontevasti integroiden. Hyvinvointipäivänavauksia järjestettiin koko lukuvuoden ajan kerran viikossa torstai- ja maanantaisin. Syksyllä 2023 järjestetty isovanhempien päivä sai mukavan runsaan osallistujamäärän.

Lukukausien teemoihin sekä koululla noudatettavaan oppimispolkuihin (esim. luonto- ja retkeilypedagogiikka) liittyen koululla järjestettiin runsaasti erilaisia teemapäiviä, tapahtumia ja retkiä, joita oppilaat olivat mukana ideoimassa. Koulun kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti kevätlukukauden 2023 taiteenalueena oli sanataide ja kirjallisuus. Teemaa toteutettiin monipuolisesti eri luokka-asteilla. Koululle saapui myös vierailijoita aiheen parista rap-artistista sanataideopettajaan. Syyslukukauden 2023 taiteenalueena oli käden-aidot ja muotoilu, mikä näkyi esimerkiksi joulujuhlan yhteyteen rakennetussa oppilaiden tekemien taideteosten näyttelyssä.

Koulun järjestyssäännöt päivitettiin kevätlukukauden 2023 aikana. Järjestyssääntöjen päivityksessä kuultiin oppilaita, huoltajia ja henkilökuntaa, konsultoitiin ankkuripoliisia ja otettiin huomioon myös Opetushallituksen ohjeistukset. Kevään 2023 yhteishaussa kaikki päättöluokan oppilaat saivat ensisijaisen hakutoiveensa mukaisen jatko-opintopaikan.

Lukuvuoden tärkeänä työnä oli lukuisten Opetushallituksen määräämien opetussuunnitelmapäivitysten tekeminen. Päivitystyöstä vastasivat ja sen toteuttivat, tarvittaessa oppilaita ja henkilökuntaa kuullen, koordinoiva erityisopettaja ja peruskoulun rehtori.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa aloitti 1.1.2023 ja Eloisan vastuulla on myös opiskeluhoitopalveluiden järjestäminen. Opiskeluhoito toteutui kohtalaisesti vuonna 2023. Koulupsykologipalveluiden saatavuus on ollut heikkoa. Puumalan yhtenäiskoululle ei ole nimettyä koulupsykologia. Tämä on kuormittanut sekä kuraattoria että terveydenhoitajaa. Oppilaiden tarvitsemat psykologin tutkimukset saatiin toteutettua ostopalveluna (maksusitoumus), mutta koulupsykologi ei osallistunut lainkaan muuhun koulupsykologin toimenkuvaan tavanomaisesti kuuluvaan työhön kuten koulukohtaisen yhteisöllisen opiskeluhoillon toimintaan. Syyslukukaudella 2023 oli myös haasteita terveydenhoitajapalveluiden järjestämisessä sijaisjärjestelyjen vuoksi.

Koulun aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettiin päiväkodin koulusiivessä esiopetuksen tiloissa ma-pe aamuisin klo 7.00-8.55 ja iltapäivisin klo 13.10-16.30. Toimintaan osallistui enimmillään 23 lasta keväällä ja 18 lasta syksyllä 2023 eskarilaisista kolmasluokkalaisiin.

Vuonna 2023 toimi useita erilaisia koulun järjestämiä kerhoja. Kerhojen vetäjinä toimivat opettajat ja koulunkäynninohjaajat sekä koulun ulkopuoliset ohjaajat. Haja-asutusalueiden oppilaille tarjottiin kerhokuljetusta kahdesti viikossa. Kerhotoimintaa järjestettiin vuonna 2023 Opetushallituksen koulun kerhotoiminnan tukemiseen saadun erityisavustuksen turvin sekä Aluehallintovirastolta saadun Harrastamisen Suomen malli-rahoituksen turvin. Vuonna 2023 toteutuneita kerhoja olivat esimerkiksi kässä-kuvikerho, puuhapelierkerho, musakerho, liikunnan monilajikerho, läksykerho, karaokekerho, bändikerho, sählykerho, minitalokerho, aamupalakerho, uinti- ja hengenpelastuskerho, nuorten kuntosalikerho, kiipeilykerho ja Minecraft-kerho.

Opetuspalveluilla oli toimintatuottoja noin 60 000 € vuoden 2023 aikana. Nämä tuotot tulivat pääosin erilaisista valtion erityisavustuksista. Vuonna 2023 opetuspalveluille kirjattiin seuraavat hankeavustukset:

- Valtion (opetus- ja kulttuuriministeriö) erityisavustus esi- ja perusopetukseen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen. Esi- ja perusopetuksen osuus oli 10 000 €. Avustus kohdennettiin pääsääntöisesti samanaikaisopettajan palkkakuluihin.
- Valtion (opetus- ja kulttuuriministeriö) erityisavustus esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen. Hankeavustusta saatiin 20 000 euroa. Sen käyttö siirtyi pääosin keväälle 2024, sillä edellisestä vastaavasta avustuksesta riitti euroja vuodelle 2023. Avustus

kohdennettiin resurssiopetukseen, alkuopetuksen ryhmän jakotunteihin ja osin myös samanaikais-opettajan palkkakuluihin.

- Valtion (Opetushallitus) erityisavustus koulun kerhotoiminnan tukemiseen (5 950 €).
- Valtion erityisavustus (Opetushallitus) suomi toisena kielenä opetukseen. Saadun avustuksen suuruus oli 925 euroa.
- Opettajien ammattijärjestön (OAJ) työhyvinvointirahaston avustus arjen hyvinvoinnin ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittämiseen kunnan kasvatusyhteisölle. Hanke oli yhteinen varhaiskasvatuksen kanssa. Avustuksen suuruus oli 5 000 €.
- Valtion (AVI) erityisavustus Harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen. Saadun avustuksen suuruus oli 20 000 € (tässä mukana kahden eri hakukerran avustukset; osa avustuksesta siirrettiin vuodelle 2024).
- Valtion (AVI) erityisavustus Liikkuva koulu -hankkeeseen. Saadun avustuksen määrä oli 10 000 €.

Opetuspalvelut pysyivät suunnitellussa talousarviossa toimintakatteen ollessa noin 97 %. Henkilöstökulujen toteuma oli 100 %. Opetuspalvelujen toimintatuotot olivat selvästi budjetoitua suuremmat (+31 650 €) ennakoiduista, saaduista hankeavustuksista johtuen. Toimintamenot olivat aavistuksen (0,6%) budjetoitua alhaisemmat (10 449 €). Vuoden 2023 toimintakate oli edelliseen tilinpäätökseen (v. 2022) verrattuna hieman yli 4 % (70 853 €) suurempi.

3.4 VARHAISKASVATUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Varhaiskasvatuspalveluja tarjoaa päiväkoti ja perhepäivähoitaja. Lapselle turvataan koko varhaiskasvatuksen ajan hänen ikä- ja kehitystasonsa mukainen kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Lapsen kasvupolku suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristö on lapsilähtöinen, monipuoliseen leikkiin ja toimintaan kannustava.

PÄIVÄKODIN JOHTAJA	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
Päiväkodin toimintakate €/hoitopäivä	102	97	97	87		
Vakinainen henkilöstö osallistuu vuosittain täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä	80	100	100	100		
Eritasoista tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa tuen, % lapsista	100	100	100	100		
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	3 629	16 000	16 000	16 000	100	12 371
Toimintamenot	-644 589	-574 947	-574 947	-586 966	102	57 623
TOIMINTAKATE	-640 960	-558 947	-558 947	-570 966	102	69 994
Toimintakate euroa/asukas	-304	-270	-270	-271	100	34
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	3 629	16 000	16 000	16 000	100	12 371
Toimintamenot	-522 671	-514 210	-514 210	-523 892	102	-1 221
TOIMINTAKATE	-519 042	-498 210	-498 210	-507 892	102	11 150

Toiminnan ja talouden toteuma:

Puumalan kunnan viimeinen perhepäivähoitaja jäi eläkkeelle 1.8.2023, ja siten Puumalassa ei sen jälkeen ole ollut enää yhtään perhepäivähoitajaa. Päiväkodin työntekijäjoukko on hyvin vakiintunut. Varhaiskasvatuksessa työskentelee tyytyväistä väkeä, sillä työterveydenhuollon työpaikkaselvitys osoitti henkilöstön hyvää työtyytyväisyyttä. Henkilöstömäärää pystyttiin hieman parantamaan saadun Valtion erityisavustuksen (opetus- ja kulttuuriministeriö) turvin. Erityisavustuksen tavoitteena oli tasoittaa koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutuksia. Avustuksen myötä pystyttiin palkkaamaan lastenhoitaja varhaiskasvatukseen. Avustuksen osuus päiväkodille oli 16 000 €.

Päiväkodin vuosi 2023 on ollut henkilöstön suhteen tasainen ja resursointi riittävä. Tuen järjestämiseksi saatiin ensin edellä mainitulla hankerahalla puoleksi vuodeksi ja sen jälkeen kunnan omin varoin yksi ylimääräinen lastenhoitaja. Tämä vaikutti erityisesti siten, että lapsiryhmiä on voitu jakaa pienempiin ryhmiin ja porrastaa siirtymisiä ja toimintoja. Henkilöstön kuormitus on vähentynyt. Hyvää palautetta on saatu sekä vanhemmilta asiakaskyselyllä (yleisarvosana 9 +) että työterveyshoitajan henkilöstölle tekemässä psykososiaalisen kuormituksen kyselyssä. Päiväkodin ilmapiiri on todettu kyselyissä hyväksi.

Päiväkodin perehdytyskansio, pelastus- ja turvallisuussuunnitelma, lääkehoitosuunnitelma, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, omavalvontasuunnitelma ja lähietsintäsuunnitelma päivitettiin. Työterveyshuollon työpaikkaselvityksen yhteydessä on kartoitettu vaarat ja riskit ja niiden johdosta tarvittavien toimenpiteiden toteutumista on seurattu henkilöstöpalaverissa. Toimenpiteitä ovat olleet muun muassa melutason pienentäminen siirtymien porrastamisella ja lasten jakamisella pienempiin ryhmiin, portaiden rakentaminen pyllynpesualtaalle nostojen kuormituksen vähentämiseksi sekä ensiapukoulutus (8 henkilöä kävi EA1-koulutuksen).

Lapsia oli tammikuussa 31 + 5 koululaista/eskaria, kesäkuussa 38 (joista osa koulun lomalaisia). Syyspuolella yhden ikäluokan siirtyessä esiopetukseen lapsimäärä aina väliaikaisesti pienenee noustakseen vähitellen uudelleen. Joulukuussa lapsia oli 28 + 5 koululaista/eskaria.

Toiminnan sisältö on jatkunut entisenlaisena: vakiintuneita retkikohteita ovat uimahalli, pilkkijää, eri Geopark-kohteet (kuten Pikku Elsan metsäpolku) sekä lähimetsät (mm. Metsämörri-ohjelmassa) ja Saimaan ranta. Kulttuuritoimijoita on käynyt esiintymässä lapsille: Teatteri Mukamas, Tanssiteatteri Raatikko ja Tuuli Paasolainen. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja on opiskeltu valtakunnallisella Tuikku-mallilla ja musiikki, liikunta, kirjojen lukeminen ja monet käden työt ovat kuuluneet jokaviikkoiseen ohjelmaan.

Vanhemmille järjestettiin vanhempainilta keväällä Teams-yhteydellä ja syksyllä paikan päällä päiväkodilla. Lokakuussa päiväkodin pihalla tavattiin perheitä pihatapahtuman yhteydessä. Isovanhemmat kutsuttiin laulamaan lasten kanssa päiväkodin syntymäpäivänä toukokuussa. Vanhempaintoimikunta on kokoontunut säännöllisesti ja järjesti muun muassa pikkujoulujuhlat. Tapahtumaan osallistui yli 60 henkilöä, lapsia, vanhempia ja isovanhempia. Toimikuntaan on liittynyt useita uusia vanhempia.

Yhteistyökumppaneita on ollut vuoden mittaan esimerkiksi esi- ja alkuopetuksesta (tilojen yhteiskäyttö, vierailut molemmin puolin eri toiminnoissa, poistumisharjoitukset, kulttuuriesitykset), seurakunnasta (pääsiäis- ja joulukirkko, kynttilähetket päiväkodilla), Leijonista (hiihtomitalit) ja Martoista (pyllynaluset retkille). Ruoka- ja siivouspalvelun siirryttyä kunnalta Järvi-Saimaan Palveluihin ja yhden työntekijän siirryttyä valmistuskeittiöön päiväkodin liinavaatehuolto ulkoistettiin Puumalan Pesulaan. Uusia liinavaatteita hankittiin Löytöluhdistista, jotta liinavaatteet riittävät kiertämään pesulan kautta.

Varhaiskasvatuspalveluiden toimintakate vuonna 2023 oli 87 €/päivä (ulk.). Varhaiskasvatuspalvelujen toimintakulut ylittivät niukasti talousarvion (toteuma 102 %, 9 682 €). Ylitys johtuu pääosin kotitalouksille

annetuista avustuksista (kotihoidontuki kuntalisineen), sillä ylitystä oli 19 283 € talousarviosta. Vuoden 2022 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate oli 2 % (n. 11 150 €) pienempi.

3.5 NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Nuorisopalvelut on luonut edellytyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, harrastuksiin, kansainväliseen nuorisotyöhön sekä omaehtoiseen toimintaan nuorisolain edellyttämällä tavalla lähipalveluina sekä digitaalisena nuorisotyönä yhdessä muiden paikallisten ja alueellisten nuorisolaan toimijoiden kanssa. Kaikessa toiminnassa on korostunut lasten ja nuorten osallisuus nuorisovaltuuston toimiessa nuorten asioiden virallisena esiintuojana ja asiantuntijana. Etsivä nuorisotyö on tarjonnut 15–29-vuotiaille nuorille apua ja löytänyt yhdessä nuoren kanssa hänen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö on verkostoitunut hyvinvointialueen toimijoiden kanssa ja tukenut erityisesti nuoria heidän siirtyessään peruskoulusta toisen asteen opintoihin. Liikuntapalvelut on järjestänyt monipuolisia liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen sekä henkilökohtaista liikuntaneuvontaa. Toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa ovat mukana muut Puumalassa liikuntaa järjestävät paikalliset ja alueelliset tahot. Liikuntapalvelut on tarjonnut myös toimitiloja ja taloudellista tukea puumalalaisille liikuntaa järjestäville yhdistyksille ja ryhmille.

VAPAA-AIKASIHTEERI	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
Nuorisovaltuuston kokoukset/kokoontumiset	7	7	7	7		
Nuorten ja päättäjien yhteiset tilaisuudet	1	1	1	0		
Nuorisotilan avoimien ovien toiminta 13-20 v. nuorille, tuntia	308	250	250	252		
Nuorisotilan avoimien ovien toiminta 9-12 v. nuorille, tuntia	112	150	150	124		
Maksuttomia liikuntaryhmiä eri kohderyhmille	12	9	9	12		
LIITO-ryhmän kokoontumiskerrat	4	4	4	4		
Kuntosalin kävijämäärä, käyntikertoja	10777	12000	12000	14065		
Urheiluhallin käyttäjämaksujen osuus käyttömenoista %	57	40	40	51		
Lisäresurssien saaminen hanketoiminnan kautta, hankkeita	4	4	4	4		
Lasten ja nuorten moniammatillisen työryhmän kokoontumiskerrat	5	7	7	4		
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	77 787	48 150	48 150	102 468	213	24 680
Toimintamenot	-418 936	-454 475	-454 475	-438 608	97	-19 672
TOIMINTAKATE	-341 148	-406 325	-406 325	-336 140	83	5 008
Toimintakate euroa/asukas	-162	-196	-196	-159	81	3
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	60 535	48 150	48 150	75 960	158	15 425
Toimintamenot	-194 262	-238 420	-238 420	-213 361	89	-19 098
TOIMINTAKATE	-133 727	-190 270	-190 270	-137 400	72	-3 673

Toiminnan ja talouden toteuma:

Nuoriso- ja liikuntapalvelut toimivat palvelusuunnitelman mukaisesti. Nuorisotalon avointen ovien toimintaa lapsille ja nuorille järjestettiin tammi-toukokuussa sekä syys-lokakuussa. Toiminnan toteutumisen seuraamisessa käytetään Kuntaliiton nuDo-ohjelmaa. Nuorisovaltuusto toimi aktiivisesti lasten ja nuorten asioiden esille tuojana, kokoontuen vuoden aikana kahdeksan kertaa. Nuorisovaltuusto järjesti luokkien 0–0 ja 3–6 oppilaille osallisuustapahtumat, joista kootuista ideoista nuorisovaltuusto toteutti muun muassa heppareiden ja skeittiparkin maalausprojektin. Yhteistyössä Juvan kunnan kanssa toteutettu kaksivuotinen digitaalisen nuorisotyön kehittämishanke päättyi 30.3.2023. Kansainvälistä nuorisotyötä tehtiin Erasmus+ -ohjelman nuorten ryhmävaihdolla maltalaisen Generation Change kanssa keväällä 2023 ja syksyllä suunniteltiin vuoden 2024 nuorisovaihtoja. Etsivä nuorisotyö keskittyi tukemaan toiselle asteelle siirtyviä nuoria. Etsivän nuorisotyön henkilökohtainen tuki ja neuvonta ovat olleet kaikkien 16–29 -vuotiaiden puumalalaisten nuorten käytössä. Liikuntapalvelut jatkoivat Liiku Puumalassa -hankkeen toimintaa tarjoamalla kuntalaisille maksutonta liikuntaneuvontaa, liikuntaryhmiä ja liikuntalajikokeiluja. Liiku Puumalassa -hankkeen kohderyhmänä on työikäinen väestö. Liikuntaneuvonnan yhteistyön kehittäminen osana Etelä-Savon hyvinvointialueen elintapaohjausta edistyi vuoden aikana.

Liikuntapalvelujen kohdeavustuksia myönnettiin 10 kertaa, yhteensä 3 985 €. Nuorisopalvelujen kohdeavustuksia myönnettiin kaksi kertaa, yhteensä 870,66 €.

Liikuntapalvelut sai aluehallintoviraston myöntämän hankerahoituksen Liiku Puumalassa -hankkeelle. Nuorisopalvelut sai aluehallintoviraston myöntämän hankerahoituksen etsivään nuorisotyön ja opetushallituksen Erasmus+ -hankerahoituksen kansainväliseen nuorisotyöhön. Lisäksi nuorisopalvelut toimi hakijatahona Harrastamisen Suomen mallin -avustuksessa. Nuorisovaltuusto sai Mahis-rahoituksen skeittiparkin maalausprojektiin sekä NuorisoLeader-rahoituksen nuorisotalon PlayStation5-hankintaan.

Nuoriso- ja liikuntapalvelujen toimintatuotot ylittivät talousarvion reilusti (+27 810 €). Toimintamenot puolestaan alittivat talousarvion noin 11 %:lla (25 059 €). Toimintakatteen toteuma oli 72 % (alitusta talousarvioon 52 870 €). Vuoden 2022 tilinpäätökseen verrattuna toimintakate oli noin 3 % (3 630 €) suurempi vuonna 2023.

3.6 AIKUISKOULUTUSPALVELUT**Palvelusuunnitelma:**

Puumalan kansalaisopisto järjestää alueen asukkaille vapaan sivistystyön koulutusta. Opiston laaja opetustarjonta tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä. Opisto tarjoaa myös mahdollisuuksia musiikin perusopetukseen ja järjestää tarvittaessa maksupalvelukoulutusta. Opiskelu viedään lähelle ihmistä turvaamalla opiskelumahdollisuudet myös haja-asutusalueella. Opiskelu tapahtuu elinikäisen oppimisen sekä kestävän kehityksen periaatteiden pohjalta. Opisto toimii yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.

KANSALAIPOISTON REHTORI	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
Opiskelijoiden lukumäärä	1 700	1 800	1 800	1 772		
Opetustuntien lukumäärä	3 086	3 200	3 200	3 274		
Toimintakate €/opetustunti	87	87	87	85		
Toimintakate €/opiskelija	158	154	154	157		
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	33 933	41 000	41 000	36 216	88	2 283
Toimintamenot	-302 059	-321 118	-321 118	-314 002	98	-11 943
TOIMINTAKATE	-268 126	-280 118	-280 118	-277 786	99	-9 660
Toimintakate euroa/asukas	-127	-135	-135	-132	97	-4
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	33 933	41 000	41 000	36 216	88	2 283
Toimintamenot	-269 790	-299 760	-299 760	-280 437	94	-10 646
TOIMINTAKATE	-235 857	-258 760	-258 760	-244 221	94	-8 364

Toiminnan ja talouden toteuma:

Vuoden 2023 aikana Puumalan kansalaisopistossa annettiin yhteensä 3 274 opetustuntia (+188 vuoteen 2022 verrattuna), opiskelijoita oli eri kursseilla yhteensä 1 772 (+72 vuoteen 2022 verrattuna). Näistä naisoletettuja oli 1 421 ja miesoletettuja 351. Molemmista on lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Netto-opiskelijamäärässä on puolestaan laskua 11 % vuoteen 2022 verrattuna. Netto-opiskelijamäärästä on naisoletettuja 327 ja miesoletettuja 114. Netto-opiskelijoista 55:llä (12,5 %) oli jokin muu kotikunta kuin Puumala. Kurseja toteutui 187 vuoden 2023 aikana (+5 vuoteen 2022 verrattuna).

Kansalaisopiston kurssitarjontaa monipuolistettiin lukuvuodelle 2023–2024. Kurssitoiveita kerättiin kyselyllä alkuvuodesta 2023. Kyselyllä saatiin lähes 100 kurssiehdotusta. Toiveita lähdettiin toteuttamaan syyslukukaudesta 2023 lähtien.

Kokonaisopiskelijamäärässä on kasvua vuoteen 2022 verrattuna, mutta netto-opiskelijoissa ei. Tämä johtuu siitä, että yhä useampi on ostanut lukukausikortin, jolla pystyy osallistumaan usealle kurssille erikoiskurseja ja soitinopetusta lukuun ottamatta.

Syyslukukaudella 2023 tapahtui muutoksia Puumalan kansalaisopiston henkilöstössä. Pitkäaikainen kädentaitojen opettaja Laura Penttinen jäi eläkkeelle. Taito- ja taideaineiden opettaja Emmi Kinnunen aloitti toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa elokuussa 2023.

Toimintatuotoissa jäätin noin 4 780 € budjetoidusta (toteuma 88 %). Toimintakulut jäivät myös hieman (6,4 % / 19 323 €) budjetoidusta. Aikuiskoulutuspalvelujen toimintakate oli 94 %. Se oli 3 % (8 364 €) suurempi kuin vuoden 2022 tilinpäätöksessä.

3.7 KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Kirjastolaitos edistää kuntalaisten ja kunnassa lomailevien mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen. Lisäksi kirjastolaitos edistää virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöä ja niiden sivistyksellistä kehittymistä. Kulttuuripalvelut edistää ihmisten henkistä hyvinvointia. Kulttuuripalvelut järjestää tapahtumia, näyttelyitä ja retkiä sekä edistää paikallisten harrastajien toimintaa ja verkostoitumista. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Liehtalanniemen museotilan ja Salpalinja-bunkkerin toiminnasta sekä koordinoi höyrylaiva s/s Wennon toimintaa yhteistyössä Puumalan veneseuran kanssa. Kulttuuripalvelut tukee saumatomasti kunnan matkailupalveluita ja osallistuu kuntamarkkinointiin.

MARKKINOINTIPÄÄLLIKKÖ	TP 2022	TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Toteuma %	Muutos €
Kirjaston aukiolotuntien määrä	3 747	3 000	3 000	4 272		
Lainojen määrä	19 864	15 000	15 000	16 232		
Toimintakate €/laina	5	9	9	17		
Kirjahankintojen määrä/1000 asukasta (OKM:n vähimmäistavoite: 350)	536	350	350	502		
Järjestetyt kulttuuritapahtumat	30	20	20	30		
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	5 940	6 930	6 930	4 229	61	-1 711
Toimintamenot	-223 398	-250 270	-295 270	-287 335	97	-63 936
TOIMINTAKATE	-217 458	-243 340	-288 340	-283 106	98	-65 648
Toimintakate euroa/asukas	-103	-118	-139	-134	96	-31
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	5 940	6 930	6 930	4 229	61	-1 711
Toimintamenot	-212 078	-245 170	-290 170	-281 918	97	-69 839
TOIMINTAKATE	-206 138	-238 240	-283 240	-277 689	98	-71 551

Toiminnan ja talouden toteuma:

Puumalan kirjaston kirjastonhoitajana aloitti toukokuussa Hanne Ahonen, joka kuitenkin siirtyi kesällä muualle ja tehtävään valittiin Jenna Komi. Kirjastopalvelua oli tarjolla asiakkaille yhteensä 4 272 tuntia. Samana aikana kirjastosta lainattiin yhteensä 16 232 lainaa. Kirjahankintojen määrä oli tuhatta asukasta kohden 502. Kunnan asukkaista lainaajia oli 26 % vuonna 2023. Vastaava prosenttiosuus oli 41 vuonna 2022, joten pudotusta lainaajamäärässä on paljon. Kirjastokäynneissä kuntalaista kohden on kuitenkin hieman (0,48 %) lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Keskimäärin kirjastokäyntejä oli 3,74 asukasta kohden. Verkkokäyntien määrässä on kasvua noin 12 % (+1 156 käyntikertaa) vuodesta 2022. Myös E-kirjojen ja E-lehtien lainauksissa on hieman lisäystä vuodesta 2022 vuoteen 2023.

Norppapolku Kotkatsaassa sai uuden Elsan metsätarinapolun lapsille Mikkelin matkailumuotoilijat ry:n ja Leo Löppösen toteuttamana. Liehtalanniemen museotilalla tehtiin ikkunaremontti Savonlinnan maakuntamuseon valvonnassa. Työn toteutti yhteistyösopimuksen avulla Puumalan Taideyhdistys, joka järjesti myös perinteisen lasten kuvataideleirin Lintusalossa yhdessä Puumalan kansalaisopiston kanssa.

Kulttuuripalvelut tuotti uuden Puumalan kulttuurihistoriallinen kyläkävely -esitteen. Kulttuurihistoriaa tuotiin esille myös Leo Montosen kuvin, joista painatettiin postikorttisarja ja muki. Kunnantalolla järjestettiin

Salpalinja-linnoitusnäyttely, Puumalan Taideyhdistyksen kesänäyttely ja keraamikko Eija Oksasen pienoistö näyttely saimaannorpista. Kokoa Oma poppoo -kulttuurikyytitukea annettiin seitsemälle harrastusryhmälle. Ukrainalaisen Kaanon-kirkkolauluyhtyeen konsertti toteutui lopulta kolmen peruutusvuoden jälkeen. Kesän musiikkitarjontaan kuului muun muassa inTones -yhtyeen konsertti, m/s Emmen musiikki-iltapäivä ja Letkeät lauantait satamassa. Kirjakemmakat järjestettiin elokuun lopulla. Yhtenäiskoululla, päiväkodilla ja palvelukeskuksessa toteutettiin teatteri- ja musiikkiesityksiä ostopalveluna. Syksyllä järjestettiin muun muassa V. Novikovin cd-levyn julkistamiskonsertti ja osallistuttiin Eläkeliiton Taaperosta taattoon -konsertin järjestelyihin. Kulttuuripalvelut tarjosi elokuvaesityksen lapsille yhteistyössä Kino Saimaan kanssa lapsen oikeuksien viikolla. Tiedotuksen parantaminen englanninkielisen uutiskirjeen avulla sai myönteisten vastaanoton.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut pysyivät muutetussa talousarviossa (toteuma 98 %). Toimintatuottoja toteutui 61 % budjetoidusta. Kirjasto- ja kulttuuripalveluille tehtiin talousarviomuutos. Tämä johtui As Oy Puumalan torin käyttövesisaneerausurakan lainaosuuden maksamisesta. Puumalan kunnalla on osakkeita kyseisessä asunto-osakeyhtiössä ja kunta maksoi edellä mainitun lainaosuuden pois. Kiinteistössä sijaitsee muun muassa kirjasto. Kunnanvaltuusto myönsi 45 000 euron lisämäärärahan kyseisen lainaosuuden maksamiseen syyskuun kokouksessa (18.9.2023 § 32). Lainaosuuden maksaminen kohdennettiin kirjaston kustannuspäikälle käyttötalouteen. Kirjaston osalta maksettiin Mikkelin kaupungille ylimääräistä kirjastopalvelujen järjestämisestä vuonna 2023, sillä Puumalan kirjaston henkilöstövaihdosten vuoksi kirjaston aukioloajat olivat supistetut osan vuotta 2023. Tästä hyvitetään 4 200 € Puumalan kunnalle vuonna 2024. Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen toimintakate oli 26 % (71 551 €) suurempi kuin vuoden 2022 tilinpäätöksessä.